

Stanovisko sekce legislativy MPSV

k požadavku na zakotvení pracovního volna s náhradou mzdy nebo platu na přípravu a vykonání zkoušky po ukončeném vzdělávání v základním kmeni v délce alespoň 5 pracovních dnů a atestační zkoušky v délce alespoň 10 pracovních dnů

Zhodnocení platné právní úpravy

Podle zákona č. 95/2004 Sb., o podmínkách získávání a uznávání odborné způsobilosti a specializované způsobilosti k výkonu zdravotnického povolání lékaře, zubního lékaře a farmaceuta:

- Způsobilost k výkonu povolání lékaře, zubního lékaře a farmaceuta má ten, kdo je odborně způsobilý, zdravotně způsobilý a bezúhonný (§ 3).
- **Odborná způsobilost k výkonu povolání lékaře se získává absolvováním nejméně šestiletého prezenčního studia**, které obsahuje teoretickou a praktickou výuku v akreditovaném zdravotnickém magisterském studijním programu všeobecné lékařství (§ 4 odst. 1).
- **Specializovaná způsobilost lékaře se získává úspěšným ukončením specializačního vzdělávání atestační zkouškou** (§ 19 až 21), na jejímž základě je lékařovi vydán ministerstvem diplom o specializaci v příslušném specializačním oboru. Specializační vzdělávání lékaře probíhá ve specializačním oboru. Náležitosti a vzor diplomu o získání specializované způsobilosti stanoví prováděcí právní předpis (§ 5 odst. 1).
- Specializační vzdělávání se uskutečňuje při výkonu lékařského povolání podle prováděcích právních předpisů a vzdělávacích programů jednotlivých specializačních oborů. Specializační vzdělávání se skládá ze základního kmene, na který navazuje vzdělávání ve vlastním specializovaném výcviku. Specializační vzdělávání zahrnuje účast na veškerých lékařských výkonech v rámci oboru, ve kterém specializační vzdělávání probíhá, včetně případné účasti v nepřetržitém pracovním režimu. Specializační vzdělávání se uskutečňuje v základním pracovněprávním vztahu nebo ve služebním poměru. Vzdělávací programy schvaluje ministerstvo a zveřejňuje je ve Věstníku Ministerstva zdravotnictví, přitom spolupracuje s univerzitami, Českou lékařskou komorou a odbornými společnostmi. Vzdělávací programy týkající se posudkového lékařství stanoví ministerstvo ve spolupráci s Ministerstvem práce a sociálních věcí (§ 5 odst. 5).
- **Podmínkou pro samostatný výkon povolání lékaře je získání specializované způsobilosti** nebo zvláštní specializované způsobilost (§ 5 odst. 3).
- Specializační obory specializačního vzdělávání lékaře, označení odbornosti, základní kmeny pro jednotlivé obory specializačního vzdělávání a délka specializačního vzdělávání jsou uvedeny v příloze č. 1 k zákonu.
- **Účast na vzdělávání v prvním základním kmeni a v prvním specializačním oboru, do kterého je účastník specializačního vzdělávání zařazen podle tohoto zákona, se považuje za zvyšování kvalifikace podle zákoníku práce. Jiné vzdělávání než v prvním základním kmeni a v prvním specializačním oboru, do kterého je účastník specializačního vzdělávání zařazen podle tohoto zákona, se považuje za prohlubování kvalifikace podle zákoníku práce** (§ 5 odst. 13).

- Délka vzdělávání v základním kmeni je 30 měsíců a ukončuje se zkouškou; složení zkoušky je jednou z podmínek pro přihlášení k atestační zkoušce (§ 5a odst. 2 a 3).
- **Před nabytím účinnosti novely zákona č. 67/2017 Sb.**, kterým se mění zákon č. 95/2004 Sb., bylo vzdělávání lékařů ve všech případech považováno **za prohlubování kvalifikace** podle zákoníku práce – účasť na vzdělávání za účelem prohloubení kvalifikace se považuje za výkon práce, za který přísluší zaměstnanci mzda nebo plat. Prohlubování kvalifikace lze zaměstnanci nařídit a zaměstnanec je povinen jej absolvovat.

Prohlubování kvalifikace vs. zvyšování kvalifikace

Prohlubování kvalifikace

- **Prohlubování kvalifikace** se rozumí její průběžné doplňování, kterým se nemění její podstata a které **umožňuje zaměstnanci výkon sjednané práce**; za prohlubování kvalifikace se považuje též její udržování a obnovování.
- **Zaměstnanec je povinen prohlubovat si svoji kvalifikaci** k výkonu sjednané práce. **Zaměstnavatel je oprávněn uložit zaměstnanci účast na školení a studiu**, nebo jiných formách přípravy k prohloubení jeho kvalifikace, popřípadě na zaměstnanci požadovat, aby prohlubování kvalifikace **absolvoval i u jiné právnické nebo fyzické osoby**.
- Účast na školení nebo jiných formách přípravy anebo studiu za účelem prohloubení kvalifikace **se považuje za výkon práce**, za který **přísluší zaměstnanci mzda nebo plat**.
- Náklady vynaložené na prohlubování kvalifikace je povinen hradit zaměstnavatel. Požaduje-li zaměstnanec, aby mohl absolvovat prohlubování kvalifikace ve finančně náročnější formě, může se na nákladech prohlubování kvalifikace podílet. I v takovém případě přísluší zaměstnanci mzda nebo plat.
- Vzhledem k tomu, že vzdělávání lékařů se uskutečňuje především výkonem lékařského povolání podle prováděcích právních předpisů a vzdělávacích programů jednotlivých specializačních oborů, **odpovídá tato forma vzdělání spíše prohlubování kvalifikace**.
- Nabízí se **srovnání se vzděláváním advokátních koncipientů** za účelem zajištění advokátní licence, kdy vzdělávání advokátních koncipientů, včetně výkonu koncipientské praxe, účast na školeních advokátních koncipientů a poskytnutí volna pro studium na advokátní zkoušku, se považuje za **prohlubování kvalifikace**. Délku tohoto volna stanoví v návaznosti na § 31 zákona o advokacii usnesení č. 1/1998 Věstníku, o výchově advokátních koncipientů a dalším vzdělávání advokátů, ve znění pozdějších předpisů, kde konkrétně čl. 6 výslovně stanoví povinnost advokáta umožnit advokátnímu koncipientovi **přípravu na advokátní zkoušku v délce alespoň jednoho měsíce**, jakož i **účasť u advokátní zkoušky**. V tomto předpise je taktéž pamatováno i na opakovanou advokátní zkoušku, kdy je advokát povinen koncipientovi umožnit přípravu na tuto zkoušku alespoň v délce dvou týdnů.

Zvyšování kvalifikace

- Zvýšením kvalifikace se rozumí změna hodnoty kvalifikace; zvýšením kvalifikace je též její získání nebo rozšíření. Zvyšování kvalifikace je studium, vzdělávání, školení, nebo jiná **forma přípravy k dosažení vyššího stupně vzdělání**, jestliže jsou v souladu s potřebou zaměstnavatele. Vzhledem k tomu, že vzdělávání lékařů se uskutečňuje především **výkonem lékařského povolání** nepovažujeme za příléhavé, aby účast na vzdělávání v prvním základním kmeni a v prvním specializačním oboru bylo vyhodnoceno jako zvyšování kvalifikace.

- Zaměstnanci přísluší od zaměstnavatele při zvyšování kvalifikace pracovní volno s náhradou mzdy nebo platu ve výši průměrného výdělku. Vzhledem k tomu, že vzdělávání lékařů se uskutečňuje především **výkonem lékařského povolání** podle prováděcích právních předpisů a vzdělávacích programů jednotlivých specializačních oborů, považujeme stávající vyhodnocení, že účast na vzdělávání v prvním základním kmeni a v prvním specializačním oboru je nevhodné, neboť zaměstnanci z povahy věci **není pracovní volno poskytováno**.

Obecné zhodnocení

Je nezbytné, aby Ministerstvo zdravotnictví posoudilo, zda i nadále považuje za účelné, aby účast na vzdělávání v prvním základním kmeni a v prvním specializačním oboru bylo zvyšováním kvalifikace. Dle názoru MPSV je paradoxní, že je první specializační vzdělávání zvyšováním kvalifikace a další specializační vzdělávání se považuje za prohlubování vzdělávání, ačkoliv se jedná o obsahově shodné způsoby vzdělávání. S ohledem na shora uvedené definice považujeme za vhodnější se vrátit k původní právní úpravě před **nabytím účinnosti novely zákona č. 67/2017 Sb.**, kterým se mění zákon č. 95/2004 Sb., kdy bylo vzdělávání lékařů ve všech případech považováno **za prohlubování kvalifikace**.

Možná řešení

1. Vyhodnotit všechny formy vzdělávání lékařů jako prohlubování kvalifikace a zakotvit v zákoně

- I. Úprava § 5 odst. 13 zákona č. 95/2004 Sb. a označit veškeré formy vzdělávání lékařů za prohlubování kvalifikace.
- II. Doplnění § 5a zákona č. 95/2004 Sb. o ustanovení, že akreditované zařízení je povinno umožnit lékaři volno na přípravu na zkoušku po ukončeném vzdělávání v základním kmeni v délce alespoň 5 pracovních dnů, jakož i volno na účast na této zkoušce.
- III. Doplnění § 21 zákona č. 95/2004 Sb. o ustanovení, že akreditované zařízení je povinno umožnit lékaři volno na přípravu na atestační zkoušku v délce alespoň 10 pracovních dnů, jakož i volno na účast na této zkoušce.
- IV. V obou případech by se jednalo o výkon práce, za který zaměstnanci přísluší mzda nebo plat.

Výhody:

- Problematika bude jednotně upravena v jednom právním předpisu.
- Lékař bude povinen prohlubovat svou kvalifikaci (zaměstnanec není povinen si kvalifikaci zvyšovat, prohlubovat ano).
- Dojde ke sjednocení odměňování veškerého vzdělávání lékařů (vždy bude náležet mzda/plat a bude odstraněna duplicita, kdy při přípravě na první atestační zkoušku náleží náhrada mzdy a při další atestaci mzda).
- Všichni zaměstnavatelé budou povinni lékařům poskytnout volno pro přípravu na zkoušky bez rozdílu a za shodných podmínek.
- Lepší terminologická vazba na ZP a sjednocení režimů specializačního vzdělávání.

- V případě potřeby bude možné uzavřít kvalifikační dohodu, pokud náklady na prohlubování kvalifikace přesáhnou 75 000 Kč (což lze předpokládat); v takovém případě nelze prohloubení kvalifikace zaměstnanci uložit.

Nevýhody: neshledáváme

2. Zachování stávajícího právního stavu a zapracování volna pro přípravu na zkoušky jak pro případy prohlubování kvalifikace v rámci zákona č. 95/2004 Sb., tak pro případy zvyšování kvalifikace v ZP

- I. Doplnění § 21 zákona č. 95/2004 Sb. o ustanovení, že akreditované zařízení je povinno umožnit lékaři volno na přípravu na další atestační zkoušku v délce alespoň 10 pracovních dnů jakož i volno na účast na této zkoušce.
- II. Doplnění § 232 odst. 1 ZP o nová písmena f) a g) v následujícím znění:
 - f) 5 pracovních dnů lékaři na přípravu a vykonání zkoušky po ukončeném vzdělávání v základním kmeni,*
 - g) 10 pracovních dnů na přípravu a vykonání první atestační zkoušky lékaře.*

Výhody: neshledáváme

Nevýhody:

- Problematika bude upravena ve dvou právních předpisech a může v budoucnu dojít k rozdílným v ZP a zákoně č. 95/2004 Sb.
- Existence rozdílných režimů pro specializační vzdělávání s totožným obsahem a režimem.
- Lékař nebude povinen si kvalifikaci zvyšovat a ani zaměstnavatel nebude povinen uzavřít kvalifikační dohodu (tzn. nebude muset umožnit zvýšení kvalifikace).
- Nedojde ke sjednocení odměňování veškerého vzdělávání lékařů (při přípravě na první atestační zkoušku náleží náhrada mzdy a při další atestaci mzda).
- Nevhodná terminologická vazba na ZP (ačkoliv bude vzdělávání mít formu výkonu práce, tak zvyšování kvalifikace v zásadě spočívá v absolvování vzdělávacích aktivit).